

KOMMENTÁROK ÉS VITÁK

RADOSLAV PASSIA

A valóság visszatérési módjai a kortárs szlovák prózába
– A valóság ironikus elmozdítása

PASSIA, Radoslav
„Márai Kassája”
Magyar Lettre
Internationale, 94

(Ivana
Taranenkovával)
Feministák és
expatok. A
mai szlovák
nőirodalomról
Magyar Lettre
Internationale, 99

RANKOV, Pavol
„A mai szlovák
prózáról”
Magyar Lettre
Internationale, 63

HUČKOVÁ, Dana
„A kortárs szlovák
próza tematikus
pillérei”
(Dósa Annamária
ford.)
Magyar Lettre
Internationale, 94

PUCHEROVÁ,
Dobrota
„1968 traumája és
emlékezete Szlová-
kiában”
(Garajszki Margit
ford.)
Magyar Lettre
Internationale, 94

MITANA, Dušan
Jelenés
(Jakabffy Imre ford.)
Gondolat, 2016

„A héja”
(Tóth László ford.)
in: Modern
Dekameron
Huszadik századi
szlovák novellák
Noran Libro, 2016

BALLA
Az apa nevében
(Dobry Judit ford.)
Kalligram, 2016

„A nyitrai nő”
(Tóth Annamária
ford.)
in: Férfi, nő, gyerek
Mai szlovák
történetek
Noran Libro, 2016

MACSOVSZKY,
Peter
„Az én városom
Érsekújvár”
(Archieb L. Dániel
ford.)
in: Sokszínű
városaink
Kossuth, 2016

A mai szlovák próza feltűnő sajátossága a valósághoz való elemző és ironikus viszonyulás. A kortárs szlovák próza jelentős részét a valósághoz való analitikus és ironikus viszony jellemzi. Olyan írásokról van szó, melyek a valóság átélésére összpontosító túlzott individualizmuson és a valóságból érkező impulzusok aprólékos elemzésén alapulnak. Az ironiát itt most nem elvont értelemben vett kifejezőeszközként fogjuk fel, hanem egzisztenciális alapállásnak tekintjük, mely a szöveg különböző strukturális szintjein van jelen. Ez a világhoz való fokozottan szubjektív viszonyulásban jelentkezik, ami nemcsak a szubverzióban, a dolgok bevett rendjének relativizálásában mutatkozik meg, de saját kreativitását hangsúlyozva a valóságot saját értelmezéssel tölti meg. Az ironia olyan felfogásáról van itt szó, amely a romantikus filozófiában gyökerezik, és a modern művészet alapértékévé is vált (lásd Horyna, 2004), megnyilvánulásai az exponált outsider típusának protagonista elbeszélése által a mai prózára is kihat. A világ és a valóság állandó elutasítása szöveődik itt össze utólagosan a szövegben felhasznált groteszk elvekkel, vagyis a jólismert világ ábrázolásának idegen, bizarr, értelmét veszített monstruózus módjával. Az idegenség és az abszurditás hangsúlyozása érdekében ismételt fantasztikus motívumokat használ fel, tehát a természetes világ rendjébe olyan elemeket vezet be, melyek annak ellenállnak, megfoghatatlannak és magyarázatlanok maradnak.

Amíg az előző korszak ironikus vonalát Zora Prušková a „nyelv élő tereiben kereső” szerzők műveiben rekonstruálja, addig az ironikus modalitásban mozgó kortárs próza szerzői már nem hangsúlyozzák a művészet jelképes, szimulatív és játékos jellegét, hanem az egzisztenciális kifejezése kerül az előtérbe. Egyes valósághoz kötött ironikus-analitikus reflexív szövegekben találunk önéletrajzi motívumokat is, ezek azonban az autobiografikus jellegű prózával szemben az irodalmi stilizáció erőteljesen expresszív alkotó elemei. Az objektív valóságnak a világ valódi lényegét alkotó rejtett erők általi felbomlasztása, a személyes, társadalmi és a mitikus vonatkozások egybefolyása Edmund Hlatký (1954) prózáinak témái. A szlovák próza a nyolcvanas évek vége óta alakul ebben az összefüggérendszerben. Ezeket az írásokat minden irodalmi asságuk, intertextuális és önreferenciális

voltuk ellenére is elsősorban úgy tekinthetjük, mint beszámolókat a mindennapok valódi eseményeiről azok objektív leírásával szemben. Hlatký prózai műveit, mint a *Más emberek* (2000), *Dicsőség és rejtély* (2001), *Abraka dabraka* (2008) és a *Nekróza* (2012), a szubjektivitásba való, az autizmussal határos bezárkózás jellemzi, ami viszont a saját világlátomás közvetítésének erőteljes igyekezetével párosul, ahol a profán és a szakrális kompakt egységet alkot. Többféle forrásból ered – keresztény, mitológiai, irodalmi, filozofikus, de ezoterikus forrásból is.

A prózársnak egy új korszakát nyitotta meg a 20. század végén Dušan Mitana (1946) a *Krisztus visszatérése* (1999) című eszkatologikus „pararegényével”. Erre a korszakra a szerző saját intenzív vallási élményeivel való megküzdés tendenciája jellemző. Ezt a Tűzkeresztység (2001) című elbeszéléseivel és a *Jelenés* (2005) című regényével folytatta, melyben kifejezőbben tér vissza poétizmusának eredeti vonásaihoz, a játékosághoz, a misztifikációhoz, ironiához és önironiához. A szerző maga úgy jellemzi a könyvet, mint tanúságtételt a társadalmi átalakulás folyamatáról.

Ebben az életrajzi alapú társadalmi regényben a főszereplők Dušan Eliáš, Dušan Jonáš (Dušan Mitana) sorsán keresztül azokat az életlehetőségeket, pozíciókat és perspektívákat vizsgálja, amelyek egy adott generáció számára kínáltak a normalizáció éveiben majd a kilencvenes évek kezdetén kialakuló új vadkapitalizmus idején a csehszlovák társadalomban.

Balla (Vladimír Balla, 1967) az új évezredben is folyamatosan reflektál írásainak állandó témáira. Elbeszéléseiben és kisregényeiben mint a *Terhesség* (2000), *Csendes sarok* (2001), *Unglik* (2003), *De la Cruz* (2005), *Idegen* (2008), *Szem* (2012) továbbra is szurreális elmozdított metamorfózisokat ábrázol a mindennapi valóságselemek transzformálásával és destruktívójával. A szerző a természetes világ logikáját kikerülő jelenségeket szemléli, amelyek itt a főhősök mindennapjaiként részévé válnak, egocentrikus magányuk tehetetlenségében, életundorral teltve egy konkrét délszlovákiai város koloritjának hétköznapi banalitási közepette. Az *apa nevében* (2011) c. kisregényben Balla a gyerekek és a szülők közötti családi viszonyok elemzése felé fordul, melyek állandó érzelmi vétségek

és felsülések jegyeit viselik. A beszélgetések régmúlt események csonkjait alkotják, de régi álmokét is, miközben ezek egyenértékűek. A családi szövetséget itt úgy állítja be, mint csapdát, képmutató illúziót, amikor a valóság együttélésre kényszeríti az egymás iránt közömbös egyéneket. E történet énelbeszélője és főhőse a kispolgári viszonyok közegében dominanciájára állandóan igazolást kereső apa és férj, aki élete alkonyán eljut odáig, hogy felismerje saját életének értelmetlenségét.

Az élet közös, alapvető értékeit megkérdőjelező, a világot elutasító, mizantrop alapállás jellemzi Peter Macsovszky Csontvázregzés (2010) c. regényét, az emberi létezés abszurd és értelmetlen voltának, annak a hangsúlyozása, hogy csak a halál biztos, minden illúzió elvetése. A figyelem középpontjában itt is, akár csak Balla kisregényében, az animális apa áll, aki átlépi az individuális kereteket, és szimbolikus, sőt archetipikus alakká válik. Fia, Simon Blef optikáján keresztül látható, akinek számára állandó frusztrációk forrása és saját ügyefogyottságának tudatáé. Az elbeszélés kerete, hogy Simon Blef Amszterdam kocsmáiban feleségét várva figyel a környezetét, „notórius jegyzetelőként” leír mindent, és felidéz addigi életét. Elhagyta szülőházát, amely „apja birodalmaként” marad meg benne, és a tompaságot, a sulykoló szürkeséget és a provincializmust testesíti meg. Számára a mitikus Mexikó válik végállomássá, ahol az élet valódi mivoltát ismerik fel, ezért a halált annak részeként fogadják el. Macsovszky elbeszélései szuggesztíven jelenítik meg az emberi létezés időbeliségét, elbeszélései egyben az eltűnésnek, az idő múlásának történetei is. Környezetével szemben a szubjektumot játékos, gazdag, már barokkos kifejezése és élénk koloritja, vérfagyasztó, tartós excesszív és szubverzív álláspontja jellemzi.

Az emberi élet abszurdításáról való nihilista meggyőződés, a kegyetlen szenvedések ismétlődő körforgásából álló létezés közönye alkotja Jaroslav Rumplic (1971) prózái gondolatosságának központját. A világ bűn (1999) c. tragikomikus történetével debütált, pár évvel később kiadta *A ganaj nevében* (2008) c. regényét. Ezzel egyidőben az elbeszélés három protagonista történetében – a *Mesélő*, a *Nulla* és a *meg nem született Hombre*, aki valamiféle „másik” világban tartózkodik – a történet morbid-fantasztikus és realisztikus vonalát fejleszti. A *Gabonakörök*. *A Deathmetál rövid története* c. regény (2010) furcsa elhalálozások bizarr családi története, sorsdöntő véletlenek, fizikai destruktívok, tragikus anomáliák, halál utáni vágyakozás, no és az élet értel-

mének keresése. A cinizmus, a morbiditás, a keserű szarkazmus, de a pátosz és a csatlakozott hit keverékei mellett is hagy a szerző némi reményt a női princípiumból fakadó szeretetnek. J.Rumpli írásai P. Macsovszky és Balla prózáival együtt a kortárs szlovák próza valamiféle „mizantrop” vonalát alkotják, ezek a szerzők a maguk sajátos írói eszközeivel mutatják meg az őt a világhoz kötő és abban valami biztonságot nyújtó kötelektől megszabadult modern ember kiábrándultságát és kételyeit.

Ez a modernista gesztus valamivel visszafogottabb módon Peter Bilý (1978) prózáiban is jelen van, amely erős generációs kontextusból nő ki és számos önéletrajzi jellegű zsunalisztikus elemet szív magába. Első könyvei regénytrilógiát alkotnak (*A szentség démona*, 2004; *Angyalok lázadása*, 2005; *Don Giovanni*, 2007), olyan motívumok és témák jelennek meg bennük, amelyek később ennek a nemzedéknek az írásaiban sokszor előkerülnek (külföldön szerzett élmények, az ő esetében leginkább Olaszország és Spanyolország szerepel, az utazás motívuma, szellemi és erotikus kalandozások, a neoliberalis kapitalizmus bírálata és ehhez hasonló). Az ő sajátos „szentháromságot” képező hősei (Péter, Pietro, Pedro) képviselik a napjaink „egyszerű” emberével antagonisztikusan szembenálló művész-zseni szélsőségesen modernista álláspontját, aki ezt a mindennapi embert jelentős mértékben dehumanizálja, redukálja, a kapitalista piaci viszonyok által a termelés és fogyasztás igájába szorítottan látja. Szabadon komponált, három részes kamararegényében, az *Életre feltett apróhirdetés*, melyet nem is akartam élni (2012) címmel a szerző visszatér Szlovákiába, és a vidéki tanár Dávid főhősén keresztül mutatja be kiábrándító módon a mai harmincasok életét, akik gyermekkorukat a 20. század nyolcvanas éveinek szocializmusában töltötték.

Az ironia és a szépségszisz domináns álláspontját Pavel Vilikovský (1941) írásai képviselik, ő a régi prózai generáció egyik legjelentősebb képviselője, aki az elmúlt másfél évtizedben jóval többet publikál, mint azelőtt. 2001-ben jelentette meg a hetvenes években játszódó, *Az utolsó pompeji ló* című első regényét, amelyben egy ösztöndíjasként Londonba került szlovák értelmiségi elbeszélőn keresztül, ironikusan reflektál a magány, az emigráció és az érzelmek problémáira. Ez után következik Vilikovský elbeszéléseinek áthidaló kötete, melyben állandó motívum az élet hitelességének keresése, *A csodapapagáj és más giccsek* (2005) és a *Silberputzen*. Az *Özüst puclása*

(2006) egy első világháború előtti serdülő fiú fiktv feljegyzései, melyeket korabeli képeslapok és fényképek egészítettek ki. Más prózai művei, elbeszélések és kisregényei is megjelentek – *A gonosz önéletrajza* (2009), *Kutya az úton* (2010), *Első és utolsó szerelem* (2013), *Hószálingózás* (2014) és *Egy igaz ember története* (2014). Egyidejűleg folyamatosan foglalkozik publicisztikával és esszéírással is (ezekből 2004-ben jelent meg egy válogatás *Egy naiv imádó vallomásai* címmel). Peter Darovec úgy jellemzi a Vilikovský *Csodapapájában* érvényesülő szerzői stratégiát, mintha az „passzéisztikus”, múltra orientált lenne, mégpedig nem csak témáit tekintve, hanem írásainak állandó sajátosságai és más alkotói eljárások értelmében is. Ez a jellemzés érvényes minden 2000 után megjelent írásaira. Pavel Vilikovský prózai műveiben továbbra is, fokozott racionális távolságtartással és gyakran átláthatatlan iróniával elemzi korunk világában a hitelesség, az autenticitás lehetőségeit, foglalkozik az individuális és a kollektív identitás problémáival is – a test és a lélek dualitásával, mint a mással szembeni elementáris érzések empátiájának lehetőségeivel. Továbbra is foglalkoztatják a nyelv határai, a dolgok értelmének keresése, a valóság, a „pontos megnevezés” és a megértés. Legutóbbi könyveit ugyanakkor kifejezetten melankolikus és nosztalgikus hangulat jellemzi. Vilikovský azoknak az értékeknek az elértéktelenedéséről és elvesztéséről ír, melyek alakjai világának értelmét adták (ilyen értékek elsősorban az irodalom és a művészet). Míg a jelenhez ismételtén szkeptikus, már-már elutasító módon viszonyul, a múlt (a személyes, ill. a kulturális) valamiféle menekülési útvonalként marad meg számára. Ezzel függnek össze autobiografikus törekvései, melyek során Darovec kifejezésével „autentikus élettapasztalatokkal” igyekszik kiteljesíteni a szövegeket Vilikovský újabb írásainak jelentős részében (ilyenek például az *Emlékek ura* és a *Gáspár, Menyhért és Boldizsárné* c. elbeszélések).

A művészet ideális autonóm világ és az ember mindennapi pragmatikus létezése közötti ellentétes, sőt konfliktusos viszonyát **Stanislav Rakús** (1940) irodalomtudós fejtegeti prózai műveiben. A 20. század szlovák irodalmának hetvenes éveibe két balladai hangvételi könyvvel lépett. Másféle epikus sémán alapuló és nagyobb irodalomkritikai érdeklődést kiváltó munkákat a kilencvenes években kezdett közreadni *Temporális jegyzetek* (1993) címmel, melyeket azóta folyamatosan pontosít és variál. Egyik meghatározó sajátossága, hogy írásainak közegét a kelet-szlovákiai iskolák és egyetemek képezik a kommunista időkben, de azon belül is a normalizáció éveiben. Rakús

minden prózai művét összekapcsoló jellegzetes főhőse, a *Temporális jegyzetek*től kezdve, egy ellenséges környezetben élő, művészeti és filozófiai kérdések megoldásainak keresésében elmerülő egyáltalán nem céltudatos, intellektuális író. Rakús művészi szövegeinek elválaszthatatlan részét képezik elméleti reflexiók, elmélkedések, tehát prózai munkái, akárcsak az író maga a „művészet és a tudomány” között mozognak, elbeszéléseit irónia, a szöveg epizodikus struktúrája és a stílári tökélyre való törekvés jellemzi. Az elbeszélés mikéntjére való reflektálás Rakús írásainak struktúráit olyan erősen meghatározza, hogy azt ezek központi témájának is tekinthetjük. Rakús legfontosabb műve az a trilógia, melyet a *Temporális jegyzetekkel* kezd, a *Megnemírt regénnyel* (2004) bontakoztat ki, és az *Excentrikus egyetemmel* (2008) teljesíti ki. A *Megnemírt regény* cselekménye, ha lehet ilyenről beszélni, a hetvenes évekbe van helyezve, a normalizáció groteszkül ábrázolt korszakába, melynek kezdetén a főhős, Adam Zachariás, politikai okokból elhagyni kényszerül egyetemi tanári állását, ami után rövid időre színházi dramaturggá válik. *Excentrikus egyetem* című regényének története a diákok és a tanárok körében játszódik, akik az ötvenes évek totalitarizmusa idejéig orosz nyelvet és irodalmat tanulnak és tanítanak egy jelentőségében és elhelyezkedésében „excentrikus” filológiai karon. Ez a regény paradoxonának alapforrása – az értékek vulgarizálásának és az ország nyíltan rossz korszakának magas irodalma, melyből ez a rossz érkezik, sokak számára a műveltség és a világ harmonizálásának terévé válik. A hagyományosan értelmezett regénytémát és főhősét ebben a könyvben is sokban helyettesítik a narráció természetéről, a művészi irodalom lényegéről és esztétikai határfokairól szóló eszme-futtatások. Rakús hasonló témákat és eljárásokat használ a *Telegram* (2009) című, Anasoft litera díjas elbeszéléskötetében, de a *Lazulás pillanataiban* (2013) is, melynek címadó darabja írásművészetének önéletrajzi elemekből táplálkozó kiegészítése regénytrilógiájának legfontosabb motívumaiból.

Realisztikus, tragikomikus hangvételű, autobiografikus motívumokkal telt elbeszélés mód, különböző intenzitással elhelyezett abszurd, groteszk és álomszerű elemek jellemzik az ezredforduló utáni szlovák próza egyik legjellegzetesebb szerzőjét, **Márius Kopcsayt** (1968). 1998-ban lépett fel *Kritikus nap* című elbeszéléskötetével, 2000 után hat újabb prózakötetet jelentetett meg (az *Otthon*, 2005, *Misztifikátor*, 2008; *Elveszett évek*, 2004, *Felesleges élet* 2006, *Medveszika*, 2009, *Szüneti vídám történetek*, 2011). Írásainak fontos mozzanata, a mindennapok

rutinjának megélése a kilencvenes évektől kezdve napjaink szlovák társadalmi valóságának jelenségeihez kötődik, de helyet kap műveiben a normalizáció korszaka alatt megélt gyermekkori nosztalgikus megjelenítése is. Kopcsay írásait a főhős jellegzetes típusa köti össze, a korszak prózai műveiben különösen exponált „outsider”, „antihős”, középosztálybeli középkorú férfi, az ő látószögéből kapjuk az események leírását majd értékelését. Elégedetlenségének és csalódásainak, amiért nem tud megfelelni a „siker” férfi, partner és apa szerepével kapcsolatos társadalmi elvárásoknak, leginkább a családon belül ad kifejezést, a megnyilvánulásait kifelé inkább a szabálykövetés és a feltűnés kerülése jellemzi. Kopcsay sajátos módszere abban rejlik, miképpen képes alakjait az említett szerepekhez való viszonyukban ábrázolni. Kénytelenek ezeken belül mozogni, ugyanakkor szeretnének ki is szabadulni ebből a meghatározottságból. A meg nem felelés és összeférhetetlenség, amit a szerző a hőseinél sokszor eltúlozva és hiperbolikusan látat, nem az ő hibájuk. A szerző inkább annak a társadalmi környezetnek az erkölcsi torzulásaira mutat rá, melyben alakjai mozognak. Ezeknél az írásoknál éppen a társadalmi közeg az abszurdítások forrása. A mindennapi valósággal ütköztetett beteljesületlen vágyak adják Kopcsay elbeszéléseinek legfőbb témáját – az a dilemma, hogy vajon megmaradjon-e az ember abban a közegben,

ahol megbecsülés helyett csak állandó megaláztatásban van része, vagy magára vegye a felelősséget annak, hogy lemond állandó személyes elvi sértettségéről és kilép a bizonytalanba. Ezeknek a dilemmáknak a megnyugtató feloldására való képtelenség a főhősöknél melankolikus kiábrándultsághoz és frusztráltsághoz vezet, egy „fél-egzisztenciális”, „beszűkült világ” megélésehez. Ebből a frusztrált helyzetből az ideiglenes menedéket a gyermekkori emlékek képviselik, amelyek itt valamilyen időtlenségben jelennek meg a mindennapi kötelességek lélekölő körforgásán kívül, és ehhez hasonlóan az „ébredni álmodás”, az álmodozás motívumai pedig az életben nem beteljesült vágyak projekciói. Kopcsay írásai hitelesen vannak konkrét történelmi időbe és térbe helyezve, rendelkeznek a korszak koloritját kifejező részletek iránti érzékkel, tehát bizonyos mértékig magukon viselik a generációs próza jellegzetességeit is, nála mégsem az 1989-es forradalom utáni társadalom transzformációs problémáinak „publicisztikus” megoldásairól van szó. Mindez ugyan exponálódik az írásiban, de Kopcsayt a társadalmi átalakulás időszakának sajátosságainál jobban érdeklik az egyes emberi típusok hányattatásai, melyek bármilyen korban és rendszerben ugyanilyenek maradnának, melyek lényegét nem módosítanának semmilyen külső kulisszák.

SZ. RÁCZ PÉTER FORDÍTÁSA

RAFAL MAJEREK

A múlt árnyai – Pavel Vilikovský *Első és utolsó szerelem* című prózai művéről

Az *emlékezet formái* című monográfiájában Marek Zaleski a múlt megjelenítésének különféle módozatait vizsgálja a 20. század második felének irodalmában. Könyve bevezetőjében ezt írja: „(...) még a legapórolosabb és leghebbebb narráció is csupán a múlt egy kis darabkáját tudja megmutatni: már maga az a tény, hogy a múlt olyasvalami, ami végleg tovább, kizárja az igazi rekonstrukció lehetőségét. Szemléletünkben a múlt mindig kevesebb, mint az, ami volt, egyszersmind azonban több is, mivel rekonstruálásához annak tudatában fogunk hozzá, hogy mi volt azután. S bizonyos, hogy a rekonstruált múlt valami más, mint az, ami volt, mert az emlékezet mindig fragmentált, részrehajló, és gyakran cenzúrázza a számunkra kényelmetlen tényeket, vagyis hajlik az amnéziára. Különbözik már magának az emlékezetnek az autonómiája (az intellektus hatalma) előrevetíti, hogy valamikor majd visszaemlékezünk valamire (ezt hangsúlyozzák is az emlékezet kutatói). Minden egyes alkalommal ugyanahhoz, és mégis

más múlthoz jutunk.” (Zaleski, 1996, 7.) A kutató arra is felhívja a figyelmet, hogy az emlékezet az irodalomban és a művészetben a kezdetektől fogva jelen volt, ezt fejezi ki a *Mnemosüné mater musarum* maxima. Korunk azonban különösen nagy súlyt helyez az emlékezet, a felejtés, a múlt igazságának kérdéseire. Az aktuális irodalmi, történelmi, szociológiai stb. diskurzus legfontosabb témái az egyéni és kollektív emlékezet, az emlékezet rekonstruálásának buktatói, a múlt újraértelmezésének kérdése. Ez a tendencia jól megfigyelhető a szlovák irodalomban is, amelyben az egyéni és a kollektív emlékezet kérdései más kultúrákhoz hasonlóan többnyire az identitás problémáival függnek össze. Pavel Vilikovský életművében sokszor, különböző szerepekben bukkan fel a múlt és a múlt értelmezése. Az elmúlt idő rekonstrukcióját a posztmodern irodalmi játék elemeként használja. *Az élet örökzöld hátaslova...* (1989), de a múlt elemzésével választ keres alapvető filozófiai és egzisztenciális kérdésekre, mint

„Majdnem két év telt el”
„Nem tudom, érezhetem-e magam kétkelt szerzőnek”
(Gabriela Magová interjúja)
Szlovák-Látó, 2016. 3.

RUMPLI, Jaroslav
Gabonakörök
(György Nándor ford.)
Typotex, 2016

VILIKOVSKÝ, Pavel
Első és utolsó szerelem
(Garajszky Margit ford.)
Kaligram, 2016

„Túlradó érzelem”
(Hizsnai Tóth Ildikó ford.)
in: *Modern Dekameron Huszadik századi szlovák novellák*
Noran Libro, 2016

„Az én városom Pozsony”
(Archleb L. Dániel ford.)
in: *Sokszíniú városaink*
Kossuth, 2016

RAKÚS, Stanislav
Alkoholista történetek
(Forgács Ildikó ford.)
Magyar Napló, 2012

„Ének a kút vizéről”
(Hizsnai Tóth Ildikó ford.)
in: *Modern Dekameron Huszadik századi szlovák novellák*
Noran Libro, 2016

„Az én városom Kassa”
(Polgár Nikó ford.)
in: *Sokszíniú városaink*
Kossuth, 2016

KOPCSAY, Márius
„Költözés”
(Mészáros Tünde ford.)
in: *Férfi, nő, gyerekek Mai szlovák történetek*
Noran Libro, 2016

„Otthon”
(Tóth Annamária ford.)
Magyar Lettre Internationale, 64, 79

„Szabadság”
(Garajszky Margit ford.)
Magyar Lettre Internationale, 63